

Ота онага вафотидан сўнг яхшилик қилиш (тўртинчи мақола)

15:00 / 24.12.2020 1888

لَصَيْ نَأْبَحَأْ نَمْ لَأَقِبَ أَطْلَنْ بَرَمْعَنْ أَنْعَلَبَ لَأَقِيْنَ أَنْبَلَ لَأَتَبَأْ نَعْ يَرْوَمْ لَأْنْيَسْحُهَا وَرْ يَبَأْنَأَفْلَصَيْلَفَ وَرْبَقَ يَفُهَا.

Собит Бунонийдан ривоят қилинади:

«Бизга Умар ибн Хаттобнинг «Ким отасига унинг қабрида силаи раҳм қилишни истаса, отасининг ака-укаларига силаи раҳм қилсин», дегани етиб келган».

Ҳусайн Марвазий ривоят қилган.

Қаранг, ота-онанинг ҳаққи фарзандларда улар дунёдан ўтиб кетганларидан кейин ҳам қолар экан. Фарзанд қабрида ётган отасига ҳам яхшилик қилиши мумкин экан. Бунинг учун у отасининг ака-укаларига яхшилик қилиши етарли экан.

Фарзанднинг ота-онага уларнинг вафотларидан кейин яхшилик бўладиган, ортларидан савоб етказадиган ва рухларини шод қиласиган ишлардан яна бири уларга атаб садақа қилишдир.

مُلَسَّ وَهْ يَلَعُ هَلَلَا هَلَلَ مَلَلَ وُسَرَّ نَأْنَعُ هَلَلَا يَصَرَّ رَهْيَرُه يَبَأْنَعَ
مُلَعَّ وَأَهَيَرَاجَهَقَدَصِ بَتَالَثَنَمَ الْمَلَمَعَ مَنَعَ طَقْنَأْدَبَغْلَاتَامَ اذَإِلَاقَ
بَدَأْلَا يَفَرَاجُبَلَأَهَوَرَهَلَفَعَدَيَحَلَاصَدَلَوَأَهَوَرَهَلَفَعَتَنْيَ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Агар банда вафот этса, унинг амаллари кесилади. Лекин садақаи жория, манфаат олинадиган илм ва унга дуо қиладиган солиҳ фарзанддан кесилмайди», - дедилар».

Бухорий «Адаб»да ривоят қилган.

Яъни, садақаи жория (оқиб турувчи садақа) – Аллоҳ ризолиги учун қурилган, кўпчиликка хизмат қилувчи масжид, мадраса, кўприк, йўл каби нарсалар, жамият манфаати учун ёзиб қолдирилган илмий асарлар ва ўзидан кейин хайр-дуода бўлувчи солиҳ фарзанд қолдирган бўлса, ана шулар воситасидаги савоб инсоннинг вафотидан кейин ҳам давом этади.

بَئَلَعَ وُهَوَهَدَابُعْ نْبَدْعَسْ مُأْتَيَفُوتَ هَلَاقُهَنَعُ هَلَلَا يَصَرَّسَأَبَعَنْبَلَنَعَ
أَهَنَعَ فَنَيَأَ، أَهَنَعَ بَئَلَعَ أَنَأَوْتَيَفُوتَ يَمُأْنَإِلَلَلَوُسَرَأَيَهَلَاقَفَهَنَعَ
يَطَئَاحَنَأَكُدْهَشُأَيَنِإِفَهَلَاقَ؟ أَهَنَعَ وَبُتْقَدَصَتَنَإَءَيَشَ
يَئَاسَنَلَأَوْيَذْمَرَتَلَأَوْيَرَاجُبَلَأَهَوَرَهَلَفَعَدَيَحَلَاصَدَلَوَأَهَوَرَهَلَفَعَتَنْيَ.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Саъд ибн Убоданинг онаси у ғойиблигида вафот этди. Бас, у:

«Эй Аллоҳнинг Расули, онам менинг ғойиблигимда вафот этди. Агар унинг номидан бирор нарса садақа қилсан, унга манфаати бўладими?» деди.

«Ха», дедилар у зот.

«Сизни гувоҳ қилиб айтаманки, мевали боғим унга садақа бўлсин», деди».

Бухорий, Термизий, Насаий ривоят қилганлар.

Саъд ибн Убода розияллоҳу анҳу ўзларининг мевали боғларини оналарига садақа сифатида вақф қилиб қўйдилар. Ўша боғнинг меваси ёки ундан тушган фойда муҳтоҷ кишиларга бериладиган, савоб эса Саъд ибн Убода розияллоҳу анҳунинг оналарига бориб турадиган бўлди. Мусулмонлар

шунга ўхшаш ишлари или дунёда шухрат топғанлар. Кейинчалик, ўтғанларга атаб тирикларга фойда бериб турадиган вақфлар қилиш кенг тарзда йўлга қўйилган. Бора-бора ҳайвонларга аталган вақфлар ҳам тарқалган. Ўша вақфлардан тирик жон борки, фойда олса, савоби ўлганлардан кимга аталса, ўшанга бориб турган.

Хозирги мусулмонлар ҳам бу ишни қилишда давом этмоқдалар. Бизда ҳам қариндош-уруғ, таниш-билиш, маҳалла-кўйга, муҳтоҗларга фойда берадиган тураг жойни яхшилаш, кийим бошни бут қилиш, баъзи тўловларни тўлашда ёрдам каби садақаи жория бўладиган ишларни қиласидиганлар кўпайиб бормоқда. Бу ишни яна ҳам ривожлантириб боришимиз лозим.

دْعَسْ مُأْنِي، لَلَّوْسَرْ آيٌ: لَآقُّنْ أَنْبَدْعَسْ لَلَّا يَصْرَهَدَابُعْ لَلَّا
مُأْلَهَدَهَ لَآقُوْرَئِبَ رَفَحَفَ لَآقُوْءَامَلَا لَآقُوْلَصْنَفَ لَآقُوْتَأْمَافَ، تَأْمَ
دْعَسْ هَيَّاقَسَ كُلَّتَفَ دَازَوْيَّاسَنَلَأَوْدَمَحَأَوْدُواَدَ وُبَأْهَارَ دْعَسْ
هَنَيَّدَمَلَابَ

Саъд ибн Убода розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«У Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга:

«Эй Аллоҳнинг Расули, Саъднинг онаси вафот этди. Қайси садақа афзал?» деди.

«Сув», дедилар.

У бир қудук қазиди ва:

«Мана шу Саъднинг онаси учун», деди».

Абу Довуд, Аҳмад ва Насаий ривоят қилганлар.

Насаий:

«Ўша Саъднинг Мадинадаги сувхонасиdir» жумласини зиёда қилган.

Демак, кўпчилик мусулмонларга доимий равишда манфаат бериб турадиган хайрли ишлар энг яхши садақа ҳисобланар экан.

Афсуски, баъзи юртларда садақа деганда фақат қозон осиб, таом пишириш тушуниладиган бўлиб қолган. Бу очликдан қийналаётган кишилар бор жойда бир марта бўлса ҳам, қорнини тўйдира олмай юрганлар учун яхши садақа бўлади. Аммо, шароитга қаралса, оддий, ночор, ёрдамга муҳтоҷ

мусулмонларга кўпроқ манфаат берадиган амал қилинса, садақанинг савоби кўп бўлади. Буни ҳал қилишнинг энг яхши йўли Саъд ибн Убода розияллоҳу анҳунинг тутган йўллариридир.

Аҳли сунна ва жамоа уламолари жумҳури: «Маййит ўзидан бошқанинг амалидан манфаат олади», деганлар. Улар қуийдагиларни айтадилар:

«Ким: «Инсон фақат ўзининг амалидангина манфаат олади», деса, ижмоъни бузган бўлади. Бу гап бир неча важҳдан ботилдир:

1. Инсон ўзидан бошқанинг дуосидан манфаат олади. Дуо ҳам бошқанинг амалидир.
2. Пайғамбар алайҳиссалом маҳшар аҳлига – аҳли жаннатга жаннатга киришларига, гуноҳи кабира аҳлига дўзахдан чиқиб, жаннатга киришларига шафоат берадилар.
3. Фаришталар ер аҳлига дуо қиласидилар ва истиғфор айтадилар.
4. Мўминларнинг болалари ота-оналарининг амаллари ила жаннатга кирадилар.
5. Икки етим бола отасининг амалидан манфаат олган. Қуръонда: «оталари солих бўлган эди», дейилган.
6. Маййитнинг садақа ва қул озод қилишдан манфаат олиши суннат ва ижмоъ билан собит бўлган.
7. Маййит қарздор бўлса, ўлганидан кейин унинг қарзи берилса, қарзи узилади. Бу валийсининг амалидир.
8. Набий алайҳиссалом Нажоиййга намоз ўқиганлар.

Бу масаладаги тортишувда, асосан, таассуф устун келади. Зотан, барча тортишувларда ҳам шундай бўлади ва натижада икки томон ҳам асл мақсаддан узоқлашиб кетади. Аслида эса, тушунса бўладиган иш.

Маййитнинг ортидан қилинадиган хайр-эҳсон, дуо ва бошқа ишлар шариатнинг асосини ташкил этмайди. Аксинча, булар бир қўшимча нарсалар бўлиб, асосини ҳар бир одамнинг ўзи қилган амали ташкил этади.

Шунинг учун ўлгандан кейин бошқанинг амалидан манфаат тегар экан, деган ўй билан бу дунёда шариатга амал қилмай юравериш мутлақо

нотұғридир. Ҳатто баъзи жойларда йилига бир марта худойи қилиб қўйишни «дин» деб тушунадиганлар ҳам бор.

Жумхур уламолар «Майиттага ўзганинг амали манфаат беради», деган ҳукмни хаёлан топиб айтган эмаслар, балки оят ва ҳадисларга суюниб, уларни ҳужжат қилиб айтганлар. Шунинг учун бу нарсани тұғри тушуниш ва унга тұғри амал қилиш керак».

(Тамом)

«Бахтиёр оила» китобидан